

Αντώνιος Νικητάκης

Επίτροπος της Επικρατείας

Πληροφορίες: Ευαγγελία Λάμπρου
Τηλέφωνο: (+30) 213 1309 735

Αρ. Πρωτ. ΓΕΕ: Φ17/18047
Αρ. Διεκπ.:1

Αθήνα, 08.04.2026

ΠΡΟΣ: Αξιότιμο Υπουργό Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών
κ. Κυριάκο Πιερρακάκη

Θέμα: «Αποστολή Πρακτικών της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου»

Σχετ.: Το με αριθμ. πρωτ. 47/23.03.2026 έγγραφό σας.

Σας διαβιβάζουμε αντίγραφο Πρακτικών της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 6ης Απριλίου 2026, στα οποία περιέχεται γνώμη αυτής σχετικά με το σχέδιο διατάξεων «Πρόσληψη στρατιωτικών εν αποστρατεία στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε.-Τροποποίηση άρθρου 8 ν.3978/2011».

Με εντολή του Επιτρόπου Επικρατείας

CHRYSOULA SIAKAVARA
08/04/2026 14:36

Χρυσούλα Σιακαβάρα
Προϊσταμένη Τμήματος

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ 2^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 6^{ης} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026

ΜΕΛΗ: Σωτηρία Ντούνη, Πρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Αγγελική Μαυρουδή, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Βασιλική Ανδρεοπούλου και Δημήτριος Πέππας, Αντιπρόεδροι, Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Αργυρώ Μαυρομάτη, Αικατερίνη Μποκόρου, Βασιλική Πέππα, Γεώργιος Παπαϊσιδώρου, Άννα Παπαπαναγιώτου, Ευαγγελία Πασπάτη, Ευθύμιος Καρβέλης, Χρυσούλα Μιχαλάκη και Ιουλία Παπαθεοδώρου, Σύμβουλοι. Οι Αντιπρόεδροι Γεωργία Μαραγκού, Ασημίνα Σαντοριναίου και Ελένη Λυκεσά και οι Σύμβουλοι Βασιλική Προβίδη, Αντιγόνη Στίνη, Δημήτριος Κοκοτοής, Ελένη Σκορδά και Αικατερίνη Σπηλιοπούλου απουσίασαν δικαιολογημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος της Επικρατείας, ο οποίος ασκεί καθήκοντα Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Σταυρούλα Τσάλα, Επίτροπος στην Υπηρεσία Επιτρόπου "Γραμματεία" του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Άρθρο

**«Πρόσληψη στρατιωτικών εν αποστρατεία στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία
Α.Ε. – Τροποποίηση άρθρου 8 του ν. 3978/2011»**

Στο άρθρο 8 του ν. 3978/2011 (Α' 137) περί των κανόνων διαφάνειας και δεοντολογίας που εφαρμόζουν τα όργανα των Ενόπλων Δυνάμεων, προστίθεται παρ. 5 ως εξής:

«5. Η παρ. 4 δεν εφαρμόζεται για την πρόσληψη εν αποστρατεία στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ (ΕΑΒ ΑΕ), με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου. Τα ως άνω στελέχη:

α) κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια βάσει της προϋπηρεσίας τους στις Ένοπλες Δυνάμεις,

β) εξαιρούνται από τη εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 (Α 85), περί απασχόλησης συνταξιούχων.

Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΑΒ ΑΕ, καθορίζονται η διάρκεια των συμβάσεων, τα προσόντα, η διαδικασία επιλογής και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος».

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Το ως άνω σχέδιο διάταξης, μαζί με την οικεία αιτιολογική έκθεση και την από 12.3.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, υποβλήθηκε για γνωμοδότηση στις 23.3.2026 στο Ελεγκτικό Συνέδριο με το ΕΞ ΕΜΠ 47/23.3.2026 έγγραφο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, διαβιβάστηκε, περαιτέρω, με το 15196/Φ17/24.3.2026 έγγραφο της Υπηρεσίας Επιτρόπου στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Όγδοο Τμήμα του Δικαστηρίου. Το Τμήμα, μετά την τήρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 56 του ν. 4820/2021 διαδικασίας, επεξεργάστηκε σχέδιο γνωμοδότησης, το οποίο ακολούθως προωθήθηκε στη Μείζονα Ολομέλεια του Δικαστηρίου, προκειμένου να γνωμοδοτήσει, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 10 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ο Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αντώνιος Νικητάκης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«1. Εισάγουμε ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος καθώς και αυτές των άρθρων 10 παρ. 1 και 36 περ. β' του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130), σχέδιο άρθρου με τίτλο «Πρόσληψη στρατιωτικών εν αποστρατεία την Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε. – Τροποποίηση άρθρου 8 ν. 3978/2011», το οποίο μας απεστάλη με το με ΑΠ ΕΞ ΕΜΠ 47/23.3.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, εκθέτουμε δε τα ακόλουθα:

2. Με τις προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες διαρθρώνονται σε ένα ενιαίο άρθρο, θεσπίζεται εξαίρεση από τη ρύθμιση της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 3978/2011 (Α' 137), με την οποία προβλέπεται ρητή απαγόρευση απασχολήσεως του στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων, το οποίο

συμμετέχει στη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών ή έργων στον τομέα της άμυνας, σε οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν σε διαδικασίες συνάψεως και εκτελέσεως τοιούτων συμβάσεων, η απαγόρευση δε αυτή εκτείνεται χρονικά μέχρι τη συμπλήρωση τριών ετών από την αποχώρηση του εν λόγω προσωπικού από τη σχετική θέση. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι η ως άνω απαγόρευση δεν ισχύει ειδικώς για την ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ΕΑΒ ΑΕ), η οποία επιτρέπεται να προσλαμβάνει στρατιωτικούς εν αποστρατεία με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (πρώτο εδάφιο της προτεινόμενης νέας παραγράφου 5 του ν. 3978/2011). Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται ότι τα προσληφθησόμενα εν αποστρατεία στελέχη αφενός κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια βάσει της προϋπηρεσίας τους στις Ένοπλες Δυνάμεις (περ. α' του δεύτερου εδαφίου της εισαγόμενης ρυθμίσεως) και αφετέρου εξαιρούνται από την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 (Α' 85) περί απασχολήσεως συνταξιούχων (περ. β' του δεύτερου εδαφίου της εισαγόμενης ρυθμίσεως). Τέλος, ορίζεται η διάρκεια των συμβάσεων, τα προσόντα, η διαδικασία επιλογής και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την πρόσληψη των στρατιωτικών εν αποστρατεία από την ΕΑΒ ΑΕ καθορίζεται με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου (τρίτο εδάφιο της υπό γνωμοδότηση διατάξεως).

3. Οι εισαγόμενες διατάξεις, στο μέτρο που ορίζουν ότι στρατιωτικοί συνταξιούχοι οι οποίοι θα προσληφθούν από την ΕΑΒ ΑΕ με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου εξαιρούνται από την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, δυνάμει της οποίας αναστέλλεται η καταβολή της συντάξεως, κύριας και επικουρικής, των συνταξιούχων που απασχολούνται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας τους, υποβάλλονται στον γνωμοδοτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή, κατά το άρθρο 98 παρ. 1 δ' του Συντάγματος, καθόσον η θέσπισή τους έχει συνέπειες εξ αυτών που επέβαλαν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, στις οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και οι τυχόν αυξήσεις ή μειώσεις των καταβαλλόμενων ποσών σύνταξης που προκαλούνται από την εφαρμογή εισαγόμενων προς γνωμοδότηση ρυθμίσεων (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 5.12.2022, 1ης Ειδ. Συν. της 16.2.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 25.5.2020, 2ης Ειδ. Συν. της 28.3.2012, 1ης Ειδ. Συν. της 20.2.2012, 17ης Γεν.Συν. 19.9.2022). Συνεπώς, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την έκδοση γνωμοδότησης κατά τα άρθρα 73 παρ. 2 του Συντάγματος και 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021.

4. Αντιθέτως, απαραδέκτως εισάγονται προς γνωμοδότηση οι ρυθμίσεις της περ. α' του δεύτερου εδαφίου και του τρίτου εδαφίου του υπό εξέταση άρθρου, οι οποίες δεν εμπεριέχουν συνταξιοδοτική ρύθμιση.

5. Περαιτέρω, οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις συνοδεύονται από την οικεία αιτιολογική έκθεση και την 7396/13.3.2026 εισηγητική έκθεση του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 σχετικά με την ετήσια οικονομική επιβάρυνση που προκαλείται από την εφαρμογή τους. Επισημαίνουμε, επίσης, ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις της διατάξεως του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ήτοι οι προτεινόμενες διατάξεις να ενταχθούν είτε σε ειδικό συνταξιοδοτικό νομοσχέδιο είτε σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, στον δε τίτλο του νομοθετήματος αυτού να γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 5ης Ειδ. Συν. της 17.11.2025, 4ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 3ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, 6ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 17.3.2021, κ.ά.).

6. Σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στην 7396/13.3.2026 έκθεση οικονομικών επιπτώσεων της προτεινόμενης διάταξης, που συντάχθηκε από την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, από την εφαρμογή της υπό γνωμοδότηση διατάξεως εκτιμάται αφενός ότι θα προκληθεί μελλοντική δαπάνη στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από τη μελλοντική καταβολή προσανζημένων συντάξεων στους απασχοληθησομένους στην ΕΑΒ ΑΕ στρατιωτικούς συνταξιούχους, λόγω της από μέρους τους καταβολής επιπλέον ασφαλιστικών εισφορών κατά το χρονικό διάστημα της απασχολήσεώς τους στην τελευταία (βλ. άρθρο 20 παρ. 7 του ν. 4387/2016), και αφετέρου ότι θα προκύψει έσοδο για τον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ, ένεκα της καταβολής από μέρους των ως άνω απασχοληθησομένων των προβλεπόμενων ασφαλιστικών εισφορών, καθώς και του μη ανταποδοτικού χαρακτήρα πόρου υπέρ του e-ΕΦΚΑ (βλ. άρθρο 20 παρ. 3 του ν. 4387/2016). Κατόπιν τούτων, η ως άνω έκθεση δεν είναι πλήρης, καθόσον ουδείς υπολογισμός των δημοσιονομικών επιπτώσεων της προτεινόμενης διατάξεως λαμβάνει χώρα, ενώ ειδικά η δαπάνη που θα προκληθεί στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από τη μη αναστολή της καταβολής της συντάξεως των εν λόγω προσώπων που δεν έχουν συμπληρώσει το 62ο έτος της ηλικίας τους, δεν συνεκτιμάται καθόλου. Επιπροσθέτως, ανεξαρτήτως της πληρότητας της ως άνω εκθέσεως, ενόψει ότι στην ως άνω έκθεση ούτε αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η ως άνω μελλοντική δαπάνη, η οποία δεν προσδιορίζεται καν χρονικά, ούτε γίνεται ειδική αναφορά για το εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή της είναι εντός των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026 έως 2029, δεν πληρούνται σε απόλυτο βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, πρβλ.

ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 20.12.2021, ΕΛΣυν Ολ. 5η Ειδ. Συν. της 12.12.2022).

7. Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι το θεσπισθέν με το άρθρο 20 του ν. 4387/2016 πλαίσιο περιορισμών, όσον αφορά ειδικά τους συνταξιούχους του Δημοσίου που ταυτόχρονα με τη λήψη σύνταξης απασχολούνται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, έχει θεσπιστεί σε συνέχεια μίας σειράς νομοθετημάτων με παρόμοιο περιεχόμενο. Ειδικότερα, με τις ρυθμίσεις του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, ενόψει και των επιταγών του άρθρου 104 του Συντάγματος περί της κατ' αρχήν απαγόρευσης διορισμού των υπαλλήλων του άρθρου 103 του Συντάγματος σε δεύτερη θέση και του ποσοτικού περιορισμού των προσθέτων απολαβών αυτών, εισήχθη ο γενικός κανόνας της απαγόρευσης κατοχής δεύτερης θέσης στο δημόσιο τομέα από λειτουργό, υπάλληλο (άμισθο ή έμμισθο) ή μισθωτό, που υπηρετεί στο δημόσιο τομέα, ανεξαρτήτως της φύσης της απασχόλησής του (βλ. ΕΛΣυν Ολ. 3431/2009, 2438/2008). Περαιτέρω, στο ίδιο σύστημα αντιμετώπισης των δημοσιονομικών επιπτώσεων που προέκυπταν από την ταυτόχρονη απόληψη διπλών απολαβών από το Δημόσιο Ταμείο εντάσσονται και οι ρυθμίσεις της παραγράφου 14 του άρθρου 8 του ν. 2592/1998 για τους συνταξιούχους. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις αυτές προβλέφθηκε ότι οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, που δεν ενέπιπταν σε ειδικώς αναφερόμενες εξαιρούμενες κατηγορίες (όπως θύματα τρομοκρατίας, παθόντες στην υπηρεσία και εξ αιτίας αυτής, καθώς και τα πρόσωπα που απασχολούνταν με μειωμένο ωράριο εργασίας και μέχρι 10 ώρες την εβδομάδα, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 15 του ν. 3234/2004), θα λάμβαναν από την έναρξη ισχύος του ν. 2703/1999, δηλαδή από 8.4.1999, σύνταξη μειωμένη κατά 70%, εφόσον υπηρετούσαν ή προσλαμβάνονταν σε θέσεις του δημοσίου τομέα, κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 58 του Κ.Π.Σ.Σ., ήτοι σε θέσεις του δημοσίου τομέα όπως αυτός οριοθετείται στην παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (βλ. ΕΛΣυν Ολ. 752/2010, 395/2007). Στη συνέχεια, με την Παράγραφο Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και την υποπερίπτωση β της Υποπαραγράφου Β1 αυτής επιβεβαιώθηκε, στο πλαίσιο τροποποίησης της παραγράφου 14 του άρθρου 8 του ν. 2592/1998, ότι οι συντάξεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, γενικώς, συμπεριλαμβανομένων όσων λαμβάνουν βουλευτική σύνταξη ή χορηγία, οι οποίοι υπηρετούν ή προσλαμβάνονται σε θέσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 και λαμβάνουν σύνταξη ή χορηγία και αποδοχές συγχρόνως, καταβάλλονται μειωμένες κατά 70%, με εξαίρεση ειδικά προσδιορισμένες κατηγορίες συνταξιούχων. Οι ρυθμίσεις δε αυτές επεκτάθηκαν ρητώς και σε όσους λαμβάνουν σύνταξη ή χορηγία από το Δημόσιο και καταλαμβάνουν θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού ή Υφυπουργού (ΕΛΣυν Ι Τμ. 723/2021). Ήδη, με τις ανωτέρω νεότερες διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 του ν. 4387/2016, όπως αρχικά θεσπίστηκαν, προβλέφθηκε για πρώτη φορά, μεταξύ άλλων, ότι στους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του

Δημοσίου, οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία ή αποκτούν δραστηριότητα σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης από την ημερομηνία δημοσίευσης του ως άνω νόμου και εντεύθεν, η καταβολή της σύνταξης ή των συντάξεων τους κύριων και επικουρικών αναστέλλεται για όσο χρόνο διαρκεί η παροχή της εργασίας τους ή των υπηρεσιών τους ή η δραστηριότητά τους (ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν. της 20.4.2016, Ι Τμ. 723/2021). Ακολούθως, ήδη από την αντικατάσταση του άρθρου του εν λόγω νόμου με το άρθρο 27 του ν. 4670/2020 (Α' 43) (βλ. και αναλυτικά τη γνώμη του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στα Πρακτικά της ΕΛΣυν Ολ. 1ης Ειδ. Συν. της 3.2.2021 για επόμενες τροποποιήσεις της διατάξεως), η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 κατέστη ευνοϊκότερη για τους συνταξιούχους που αναλαμβάνουν εργασία υπαγόμενη σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέσω της θεσπίσεως ορίου ηλικίας για την πλήρη αναστολή της σύνταξεως (μη συμπλήρωση του 61ου έτους της ηλικίας τους έως και την 28.2.2021 και του 62^{ου} έτους της ηλικίας τους από την 1.3.2022 και εφεξής), ενώ πλέον ορίζεται ρητά ότι αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξεως, κύριας και επικουρικής, των εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχων που απασχολούνται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας τους.

8. Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί (ΕΛΣυν Ι Τμ. 723/2021), όλοι οι ως άνω περιορισμοί του συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε περίπτωση απασχόλησης σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο ενάσκησης της ανωτέρω περιγραφόμενης συνταγματικής ευχέρειας του νομοθέτη να καθορίζει τον τρόπο επίτευξης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και να εξασφαλίζει την ορθή δημοσιονομική διαχείριση, μέσω της θέσπισης των μέτρων που κρίνει αναγκαία για την πραγμάτωση της κοινωνικής και δημοσιονομικής πολιτικής και έχουν κριθεί συμβατοί με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ (βλ. ΕΛΣυν Ολ. 740/2002, ΙΙ Τμ. 1065/2000, Ι Τμ. 874/2007). Υπό το πρίσμα αυτό, το εισαχθέν με το άρθρο 20 παρ. 2 του ν. 4387/2016 μέτρο της αναστολής καταβολής του συνόλου της σύνταξης των συνταξιούχων του Δημοσίου που εργάζονται ή τοποθετούνται σε θέσεις φορέων της Γενικής Κυβέρνησης υπηρετεί θεμιτούς σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, ήτοι την ευρύτερη αναδιανομή του εισοδήματος και τον εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών για μισθούς (και εν γένει καταβαλλόμενες αμοιβές) και συντάξεις, ενώ η θέσπισή του αιτιολογείται διαχρονικά ως αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, το εν λόγω μέτρο συνιστά θεμιτό, καταρχήν, περιορισμό του ανωτέρω περιγραφόμενου συνταξιοδοτικού δικαιώματος των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών. Λόγω δε του περιορισμού της αναστολής μόνο κατά το χρονικό διάστημα της λήψης από το συνταξιούχο αποδοχών στο πλαίσιο της απασχόλησής του, με το μέτρο αυτό δεν θίγεται η αρχή της αναλογίας της σύνταξης σε σχέση με το μισθό ενεργείας αυτού. Τούτο, διότι η αναστολή της καταβολής, πέραν του ότι δεν θίγει το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, δεν συνιστά επέμβαση ούτε στο ύψος της κανονισθείσας σύμφωνα με την αρχή της

αναλογίας σύνταξης, αλλά αφορά μόνο στην καταβολή αυτής για συγκεκριμένο χρόνο. Εξάλλου, το επίμαχο μέτρο δεν παραβιάζει τον πυρήνα και του προστατευόμενου από το Σύνταγμα και από το 1ο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ δικαιώματος της περιουσίας, δοθέντος ότι αφενός μεν έχει προσωρινό χαρακτήρα, και ως εκ τούτου, δεν οδηγεί στην οριστική απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, αφετέρου δε εφαρμόζεται κατόπιν της εκπεφρασμένης βούλησης του συνταξιούχου, ο οποίος διατηρεί πάντα το δικαίωμα της επιλογής μεταξύ της κατάληψης της δημόσιας θέσης σε φορέα της Γενικής Κυβέρνησης και της λήψης της σύνταξής του (βλ. ΕΔΔΑ αποφ. της 5.9.2017 στην υπόθεση “Fabian κατά Ουγγαρίας”, σκ. 74 επ. και ΔΕΕ αποφ. της 13^{ης} Ιουνίου 2017, C-258/2014 “Eugenia Florescu”, σκ. 55 επ.). Για τους ίδιους ακριβώς λόγους, το μέτρο αυτό δεν παραβιάζει ούτε το απορρέον από το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας. Επιπλέον, η νομοθετική επιλογή της αναστολής καταβολής της σύνταξης κατά το χρόνο απασχόλησης σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης εναρμονίζεται, καταρχήν, και με την αρχή της αναλογικότητας, καθώς το επίμαχο μέτρο είναι αναγκαίο και πρόσφορο για την εξυπηρέτηση των επιδιωκόμενων ως άνω σκοπών δημοσίου συμφέροντος επιφέροντας προσωρινό μόνο χαρακτήρα αναστολή καταβολής της σύνταξης, ήτοι για όσο χρόνο ο συνταξιούχος κατέχει την επίμαχη θέση (πρβ. ΕλΣυν Ολ. 2457/2012, 2482/2011, 2142/2010, 2263/2009), ενώ ρητά προβλέπεται ότι ο χρόνος ασφάλισης που διανύεται κατά την απασχόληση του συνταξιούχου μπορεί να αξιοποιηθεί για την προσαύξηση της επικουρικής σύνταξης και του ανταποδοτικού μέρους της κύριας σύνταξης. Εξάλλου, το επίμαχο μέτρο, επιβαλλόμενο σε συνταξιούχους, οι οποίοι πέραν της σύνταξης του Δημοσίου αποκτούν και άλλη πηγή εισοδήματος επιβαρύνοντας τον προϋπολογισμό της Γενικής Κυβέρνησης, συνιστά τη συμβολή αυτών, στο μέτρο που τους αναλογεί, στην επίτευξη της δημοσιονομικής ισορροπίας και συνιστά έκφραση της αρχής της διατήρησης της ισότητας συμμετοχής στα δημόσια βάρη που προβλέπεται από το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από το νομοθέτη κατά τη θέσπιση σχετικών ρυθμίσεων. Επίσης, η εισαγόμενη με τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 διαφοροποιημένη μεταχείριση μεταξύ των εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχων του Δημοσίου που απασχολούνται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης με τους συνταξιούχους του Δημοσίου που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα ή τους κατά μεταβίβαση δικαιούχους σύνταξης του Δημοσίου (για τους οποίους προβλέπεται μερική αναστολή καταβολής της σύνταξης σε περίπτωση απασχόλησης) δικαιολογείται εν προκειμένω, δοθέντος ότι οι κατηγορίες αυτές συνταξιούχων δεν τελούν υπό το ίδιο καθεστώς. Ειδικότερα, οι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα συνταξιούχοι δεν τελούν στην ίδια κατάσταση με τους συνταξιούχους που λαμβάνουν θέσεις στο δημόσιο τομέα, καθώς αμείβονται από ιδιωτικούς φορείς και με τον τρόπο αυτό δεν επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό των φορέων της Γενικής

Κυβέρνησης (βλ. ΕΔΔΑ, ο.π., υπόθεση “Fabian κατά Ουγγαρίας”), ενώ οι κατά μεταβίβαση δικαιούχοι σύνταξης αποτελούν μία ειδική κατηγορία συνταξιούχων, για τους οποίους τίθενται εκ του νόμου συγκεκριμένες και αυστηρές προϋποθέσεις για τον κανονισμό σύνταξης και οι οποίοι λαμβάνουν ούτως ή άλλως ποσοστό μόνο της σύνταξης των αρχικών δικαιούχων.

9. Ήδη οι προς γνωμοδότηση διατάξεις εισάγουν ευνοϊκή ρύθμιση, αφού δι’ αυτών όσοι, μη συμπληρώσαντες το 62ο έτος της ηλικίας τους, στρατιωτικοί συνταξιούχοι προσληφθούν στην ΕΑΒ ΑΕ με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, θα εξαιρούνται από τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, -επί τη βάση της οποίας, ως εκτέθηκε, αναστέλλεται η καταβολή της συντάξεως, κύριας και επικουρικής, των εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχων του δημοσίου και των εντασσόμενων στον e-ΕΦΚΑ φορέων, οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία ή δραστηριότητα σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας τους-, και επομένως, θα λαμβάνουν κατά το χρονικό διάστημα της απασχολήσεώς τους σε αυτήν τόσο τη σύνταξη που τους έχει κανονιστεί όσο και τον μισθό που θα καθοριστεί στη σύμβασή τους.

10. Η θεσπιζόμενη ρύθμιση είναι όλως εξαιρετική, αφού το μεν υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της καταλαμβάνει μόνο στρατιωτικούς συνταξιούχους, το δε αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της αφορά μόνο στην απασχόληση αυτών στην ΕΑΒ ΑΕ και δη με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου.

11. Με τις υπό εξέταση διατάξεις επιδιώκεται, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην οικεία αιτιολογική έκθεση, διττός στόχος, συνιστάμενος αφενός στην ενθάρρυνση της απασχολήσεως των στρατιωτικών συνταξιούχων και αφετέρου στην ανάγκη ενισχύσεως της Εθνικής Άμυνας και της Αμυντικής Βιομηχανίας ειδικότερα, διότι τοιουτοτρόπως η ΕΑΒ ΑΕ δύναται να προσλαμβάνει με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στρατιωτικούς σε αποστρατεία, οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με το αεροπορικό υλικό, τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και τις στρατιωτικές προδιαγραφές και ούτω «... μπορούν να ενταχθούν άμεσα στο ανθρώπινο δυναμικό της εταιρείας, χωρίς να απαιτείται η ανάλωση πρόσθετου χρόνου για την εκπαίδευσή τους...».

12. Η υπό εξέταση ρύθμιση παρίσταται δικαιολογημένη, καθώς η ΕΑΒ ΑΕ, - η οποία αποτελεί δημόσια επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν. 3429/2005, καθόσον το Ελληνικό Δημόσιο έχει στην κυριότητά του ποσοστό μετοχών που εκπροσωπεί την απόλυτη πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της επιχειρήσεως και διορίζει, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, το σύνολο των μελών του Διοικητικού της Συμβουλίου (βλ. άρθρα 9 και 10 παρ. 3 του κωδικοποιημένου καταστατικού της εταιρείας, διαθέσιμο σε: <file:///C:/Users/user/Downloads/4de7b2ff-5ecc-41e4-8a84-9fc3b29225fd.pdf>)-, ως φορέας εκτός Κεντρικής Διοίκησης, είναι φορέας Γενικής Κυβερνήσεως προσδιοριζόμενος βάσει του Μητρώου Φορέων Γενικής Κυβέρνησης που τηρείται

με ευθύνη της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (βλ. άρθρο 14 παρ. 1 περίπτ. β' του ν. 4270/2014, Α' 143, την παρατήρηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στα Πρακτικά της ΕΛΣυν Ολ. 1ης Ειδ. Συν. της 20.4.2016, καθώς και το οικείο Μητρώο, διαθέσιμο σε: <https://www.statistics.gr/register-general-governmententities>). Τούτου δοθέντος, οι απασχολούμενοι σε αυτήν συνταξιούχοι του Δημοσίου και των λοιπών εντασσόμενων στον e-ΕΦΚΑ φορέων, καταρχήν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 και επομένως, πράγματι απαιτείται η θέσπιση ρυθμίσεως για την εξαίρεση από την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως.

13. Επιπροσθέτως, με την υπό γνωμοδότηση διάταξη εξυπηρετείται ο θεμιτός σκοπός της ενίσχυσεως της εθνικής άμυνας και της αμυντικής βιομηχανίας ειδικότερα, συνεκτιμωμένων των αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων, του ασταθούς διεθνούς και ευρωπαϊκού πολιτικοοικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και του γεγονότος ότι σε ενωσιακό επίπεδο έχει εγκριθεί το πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (EDIP), ήτοι ένα μέσο που έχει σχεδιαστεί για να προωθήσει την αμυντική ετοιμότητα της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της ανταπόκρισης της ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας (EBTBA), το οποίο παρέχει 1,5 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις για την περίοδο 2025-2027 για δράσεις κοινών προμηθειών και ενίσχυσης της βιομηχανίας, για δρομολόγηση των ευρωπαϊκών αμυντικών έργων κοινού ενδιαφέροντος και για υποστηρικτικές δράσεις (βλ. τον Κανονισμό (ΕΕ) 2025/2643 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2025, για τη θέσπιση του προγράμματος για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία και πλαίσιο μέτρων με σκοπό τη διασφάλιση έγκαιρης διαθεσιμότητας και εφοδιασμού με αμυντικά προϊόντα («κανονισμός EDIP», διαθέσιμος σε: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32025R2643>), η δε ΕΑΒ ΑΕ τουλάχιστον από το έτος 2024 συμμετέχει σε χρηματοδοτηθέντα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα (βλ. τη, συνημμένη στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης έτους 2024, ετήσια έκθεση του ΔΣ της εταιρείας, διαθέσιμη σε: <file:///C:/Users/user/Downloads/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%95%CE%A3%20%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%A3%20%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A320%CE%95%CE%91%CE%92%20A.E.%20%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%3%CE%95%CE%A9%CE%A3%202024-3.pdf>).

14. Εξ ετέρου, η αδήριτη ανάγκη προσλήψεως προσωπικού για την απρόσκοπτη λειτουργία της εταιρείας αναφέρεται και στις ετήσιες εκθέσεις του ΔΣ της εταιρείας, οι οποίες επισυνάπτονται στις εγκεκριμένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας για τις χρήσεις 2023 και 2024 (διαθέσιμη για το έτος 2023 σε file:///C:/Users/user/Downloads/eab_oikon_katast_31_12_2023.pdf, ενώ

για το έτος 2024 βλ. τον υπερσύνδεσμο που παρατίθεται αμέσως παραπάνω), όπου, επιπλέον, επισημαίνεται ότι προκειμένου να ενταχθούν αποδοτικά στην παραγωγική διαδικασία, οι νεοπροσλαμβανόμενοι χρειάζονται 12μηνη έως 24μηνη ειδική εκπαίδευση και πιστοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσληψη ειδικών στρατιωτικών συνταξιούχων υπερκεράζει τον απαιτούμενο χρόνο εκπαίδευσης και πιστοποίησης του νεοπροσλαμβανόμενου προσωπικού και ούτω καθιστά αποδοτικότερη τη λειτουργία της εταιρείας άμα τη προσλήψει των τελευταίων.

15. Κατόπιν τούτων, η θεσπισθείσα εξαίρεση από τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 υπαγορεύεται από ειδικούς λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, συνιστάμενους στη λειτουργία ευαίσθητων τομέων της κρατικής δράσης και δη στη διαφύλαξη της εθνικής άμυνας και στην ενίσχυση της αμυντικής βιομηχανίας, οι οποίοι συνάπτονται με την αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας των στρατιωτικών σε αποστρατεία. Κατά συνέπεια, κατά το παρόν στάδιο αφηρημένου ελέγχου συνταγματικότητας, η εξεταζόμενη ρύθμιση δεν φαίνεται να παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ισότητας, η οποία δεν αποκλείει τη θέσπιση εξαιρέσεων, όταν τούτο παρίσταται δικαιολογημένο από λόγους δημοσίου συμφέροντος (βλ. ΣτΕ 1643/2025 με περαιτέρω παραπομπές, πρβλ. ΕΛΣυν Ολ. 801, 26/2025), υπό την επιφύλαξη, πάντως, των, μη συμπληρωσάντων το 62ο έτος της ηλικίας τους, στρατιωτικών συνταξιούχων που απασχολούνται με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου σε έτερους Φορείς Γενικής Κυβέρνησης, η δράση των οποίων ομοίως αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των ίδιων σκοπών υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος, όπως, για παράδειγμα, στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ (Ε.Α.Σ.) Α.Β.Ε.Ε.».

16. Τέλος, ενδείκνυται, χάριν των κανόνων και των αρχών της καλής νομοθέτησης, να προβλεφθεί ότι τροποποιείται η αντίστοιχη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, ώστε να προβλέπεται ρητώς η μη υπαγωγή των, μη συμπληρωσάντων το 62ο έτος της ηλικίας τους, στρατιωτικών συνταξιούχων που απασχολούνται στην ΕΑΒ ΑΕ με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στη ρύθμιση αυτή (βλ. ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά της 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, της 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025).

17. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, υπό την ως άνω επιφύλαξη (σκέψη 15) και συνεκτιμωμένων των ειδικότερων νομοτεχνικών παρατηρήσεων-βελτιώσεων που προτάσσει η Ειδική Εισηγήτρια, προτείνουμε όπως η Ολομέλεια του Σώματος γνωμοδοτήσει θετικά επί της ρυθμίσεως της εισαγόμενης, συνταξιοδοτικού περιεχομένου, διατάξεως.»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Η Σύμβουλος Ιουλία Παπαθεοδώρου, μέλος του Όγδου Τμήματος, παρουσίασε σχέδιο γνωμοδότησης, αναφορικά με τις προτεινόμενες διατάξεις, το οποίο επεξεργάστηκε το ανωτέρω Τμήμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 10 παρ. 1, 27 περ. α' και 56 παρ. 1 του Οργανικού Νόμου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4820/2021, Α' 130), όπως ισχύουν, και ενέκρινε σε διάσκεψή του η οποία έλαβε χώρα στις 2 Απριλίου 2026.

Επακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών της Μείζονος Ολομέλειας, τα οποία ενέκριναν την κάτωθι γνωμοδότηση.

Η γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Με το 15196/Φ17/24.3.2026 έγγραφο της Γενικής Επιτροπείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου διαβιβάστηκε, στο Όγδοο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σχέδιο διάταξης με τίτλο «Πρόσληψη στρατιωτικών εν αποστρατεία στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε. – Τροποποίηση άρθρου 8 ν. 3978/2011», το οποίο συνυπογράφεται από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

2. Με την προς γνωμοδότηση διάταξη προστίθεται παράγραφος 5 στο άρθρο 8 με τίτλο «περί των κανόνων διαφάνειας και δεοντολογίας που εφαρμόζουν τα όργανα των Ενόπλων Δυνάμεων» του ν. 3978/2011 «Δημόσιες συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας» (Α' 137), σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της οποίας η παράγραφος 4 του ως άνω άρθρου «δεν εφαρμόζεται για την πρόσληψη εν αποστρατεία στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε. (ΕΑΒ Α.Ε.) με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου». Η παράγραφος 4 του άρθρου 8 του ανωτέρω νόμου 3978/2011, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 155 του ν. 4782/2021 (Α' 36), ορίζει ότι η απασχόληση του στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων που χειρίζεται συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών ή έργων στον τομέα της άμυνας σε οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης και εκτέλεσης

συμβάσεων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, έργου ή εντολής, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, ενώ η ως άνω απαγόρευση σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 4 ισχύει για τρία έτη μετά από την αποχώρηση του προσωπικού από τη σχετική θέση, οι δε παραβάτες τιμωρούνται επιπλέον με φυλάκιση μέχρι δύο έτη ή χρηματική ποινή.

3. Περαιτέρω, με την προς γνωμοδότηση ρύθμιση ορίζεται ότι τα ως άνω στελέχη (εν αποστρατεία στελέχη Ενόπλων Δυνάμεων) για τα οποία αίρεται η ως άνω απαγόρευση απασχόλησης επί τριετία από την απομάκρυνσή τους από την υπηρεσία, προκειμένου, να μπορούν να προσληφθούν στην ΕΑΒ Α.Ε. με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου: α) κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια βάσει της προϋπηρεσίας τους στις Ένοπλες Δυνάμεις και β) εξαιρούνται από την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 περί απασχόλησης συνταξιούχων, ενώ τέλος στο τελευταίο εδάφιο της υπό γνωμοδότηση διάταξης ορίζεται ότι με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας Α.Ε., καθορίζονται η διάρκεια των συμβάσεων, τα προσόντα, η διαδικασία επιλογής και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.

4. Επισημαίνεται ότι η ΕΑΒ Α.Ε., η οποία ιδρύθηκε με τον ν. 43/1975 (Α' 93), έχει, μεταξύ άλλων, ως σκοπό την ίδρυση και λειτουργία εκσυγχρονισμένης Βιομηχανίας Αεροπορικού Υλικού, προς κάλυψη των αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων και λοιπών δημοσίων υπηρεσιών και προς παροχή υπηρεσιών σε τρίτους, η πλειοψηφία των μετοχών της ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, η συμμετοχή του οποίου δεν δύναται να είναι κατώτερη του 51% των μετοχών, κατά τις διατάξεις των άρθρων 2 και 9 του ως άνω νόμου, η αρμοδιότητα για τον συντονισμό των ενεργειών ανάπτυξής της έχει ανατεθεί στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (βλ. π.δ/γμα 93/2023), ο ορισμός των μελών του Δ.Σ. διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας (βλ. άρθρο 103 παρ. 4 του ν. 5079/2023) και έχει ενταχθεί στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης που τηρείται από την ΕΛΣΤΑΤ (βλ. σχετικά και 1791/2024 απόφαση ΣτΕ). Ήδη, με τις διατάξεις του άρθρου 103 παρ. 3 του ν. 5079/2023 (Α' 215) έχει περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής του ισχύοντος άρθρου 8 παρ. 4 του ν. 3978/2011, όσον αφορά την απασχόληση στην ΕΑΒ εν ενεργεία στρατιωτικών, αφού ορίζεται ότι «(ε)ίναι δυνατή η απόσπαση στρατιωτικού προσωπικού του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στην Εταιρεία μετά από απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας κατά παρέκκλιση της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 3978/2011 (Α' 137) και κάθε άλλης διάταξης».

5. Εξάλλου, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, όπως το άρθρο αυτό ισχύει, αφού αντικαταστάθηκε με το άρθρο 114 του ν. 5078/2023, «(Η) εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη γήρατος, κύρια και επικουρική, προσώπων που αναλαμβάνουν υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ απασχόληση

σε φορέα της Γενικής Κυβέρνησης αναστέλλεται για όσο διάστημα συνεχίζει αυτή, εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το εξηκοστό δεύτερο (62^ο) έτος της ηλικίας τους. Για το διάστημα της αναστολής δεν καταβάλλεται ο πόρος της παρ. 3. (...)». Υπενθυμίζεται ότι ο ν. 4387/2016 προέβλεπε, στο άρθρο 20, πλήρη αναστολή καταβολής της σύνταξης σε συνταξιούχους απασχολούμενους σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης για όλο το χρονικό διάστημα απασχόλησής τους. Με το άρθρο 27 του ν. 4670/2020 ο απόλυτος αυτός περιορισμός αμβλύθηκε, προκειμένου, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, «να υφίσταται δυνατότητα αξιοποίησης των γνώσεων και της εμπειρίας των συνταξιούχων, η οποία δεν πρέπει να προσκρούει σε ένα αποτρεπτικό νομοθετικό πλαίσιο», ώστε η πλήρης αναστολή καταβολής της σύνταξης σε συνταξιούχους, απασχολούμενους σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης να αφορά μόνο συνταξιούχους που δεν είχαν συμπληρώσει, πλην άλλων, το 62^ο έτος της ηλικίας τους από 1.3.2022 και εφεξής, ενώ κατά τα λοιπά, μετά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας ίσχυαν όσα και για τους λοιπούς συνταξιούχους που απασχολούνταν στον ιδιωτικό τομέα.

6. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση «(Με) την προτεινόμενη διάταξη παρέχεται η δυνατότητα στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ (ΕΑΒ ΑΕ) να προσλαμβάνει με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στρατιωτικούς εν αποστρατεία, οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με το αεροπορικό υλικό, τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και τις στρατιωτικές προδιαγραφές και μπορούν να ενταχθούν άμεσα στο ανθρώπινο δυναμικό της εταιρίας χωρίς να απαιτείται η ανάλωση πρόσθετου χρόνου για την εκ νέου εκπαίδευσή τους. Προς ενθάρρυνση της απασχόλησης των ανωτέρω προσώπων σε συνδυασμό με την ανάγκη ενίσχυσης της Εθνικής Άμυνας και της Αμυντικής Βιομηχανίας ειδικότερα, αποκλειστικά και μόνο για την ΕΑΒ ΑΕ, θεσπίζεται εξαίρεση από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, προκειμένου να μην αναστέλλεται η σύνταξη όσων στρατιωτικών εν αποστρατεία συνάπτουν συμβάσεις ορισμένου χρόνου με την ΕΑΒ ΑΕ, αλλά να υπάγονται στις λοιπές ρυθμίσεις του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, σύμφωνα με τις οποίες καταβάλλονται ασφαλιστικές εισφορές και μη ανταποδοτικός πόρος υπέρ e-ΕΦΚΑ για όσο διάστημα διαρκεί η απασχόληση στην ΕΑΒ ΑΕ. Η δυνατότητα πρόσληψης εξειδικευμένου και έμπειρου προσωπικού συμβάλλει στην ενίσχυση της στελέχωσης της ΕΑΒ ΑΕ και στην κάλυψη κρίσιμων λειτουργικών αναγκών της με την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού αυξημένης τεχνογνωσίας, ιδίως σε τομείς στους οποίους παρατηρείται έλλειψη ενδιαφέροντος ή υψηλή κινητικότητα προσωπικού».

7. Εξάλλου, σύμφωνα με την 7396/12.3.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης από την εφαρμογή της προτεινόμενης διάταξης «δεν προκαλείται οικονομική επιβάρυνση στον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας

και Κοινωνικής Ασφάλισης ωστόσο προκαλείται δαπάνη στον προϋπολογισμό του Ηλεκτρονικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) από τη μελλοντική καταβολή προσαυξημένων συντάξεων λόγω καταβολής επιπλέον ασφαλιστικών εισφορών κατά το διάστημα απασχόλησης των εν αποστρατεία στρατιωτικών. Επιπλέον προκύπτει έσοδο για τον προϋπολογισμό του εν λόγω Φορέα από την καταβολή μη ανταποδοτικού τέλους και ασφαλιστικών εισφορών από τους απασχολούμενους εν αποστρατεία στρατιωτικούς για όσο καιρό διαρκεί η απασχόλησή τους στην ΕΑΒ ΑΕ».

II. Γενικές Παρατηρήσεις

8. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 73 παρ. 2, 74 και 75 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι τα νομοσχέδια, που υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες εξ αυτών που καθιερώνουν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να συνοδεύονται υποχρεωτικά από την οικεία αιτιολογική έκθεση και την οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, εφόσον εξ αυτών προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Φορέα απονομής συντάξεων. Ήδη ο κοινός νομοθέτης προβλέπει στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 4820/2021 ότι τέτοια νομοσχέδια που καθιερώνουν την γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι αυτά που αφορούν σε «συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης», ως εκ τούτου, αυτά που, εκ του αποτελέσματος, έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 3), ενώ, επί του παραδεκτού της υποβολής στο Δικαστήριο συνταξιοδοτικής ρύθμισης, έχει κριθεί ότι υπάγεται στον κατά το άρθρο 98 παρ. 1 δ' του Συντάγματος γνωμοδοτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ρύθμιση που η θέσπισή της θα έχει συνέπειες εξ αυτών που επέβαλαν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 Σ γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, στις οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και οι τυχόν αυξήσεις ή μειώσεις των καταβαλλόμενων ποσών σύνταξης που προκαλούνται από την εφαρμογή της καθώς και η άρση αναστολής της καταβολής τους (βλ. Πρακτικά της 4^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας της 27.9.2023 σκ. 6 όπου και περαιτέρω νομολογία).

9. Η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία στην έννομη τάξη. Αυτή αφενός αποσκοπεί στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική άποψη και με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις καθώς και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να

οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές).

10. Η προτεινόμενη προς γνωμοδότηση διάταξη έχει συνταξιοδοτικό περιεχόμενο και συναφώς καθιρύεται η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου μόνο κατά το μέρος που αφορά τη ρύθμιση της περίπτωσης β' της παρ. 5, με την οποία προβλέπεται ότι εξαιρούνται τα εν αποστρατεία στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων που προσλαμβάνονται με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στην ΕΑΒ ΑΕ από την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016 με την οποία αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξής τους, εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το 62^ο έτος της ηλικίας τους. Και τούτο διότι σύμφωνα με τα όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 8 και τα αναφερόμενα στην οικεία εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (σκέψη 7), με τη ρύθμιση αυτή προκαλείται δαπάνη στον Προϋπολογισμό του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από τη μελλοντική καταβολή προσαυξημένων συντάξεων καθώς και από ενδεχόμενη άρση της αναστολής καταβολής τους (βλ. και πρακτικά 4^{ης} Ειδ.Συν. Μείζονος Ολομέλειας ΕΛΣυν/27.9.2023, σκ. 6, επί του σχεδίου τροποποίησης με τίτλο κίνητρα απασχόλησης συνταξιούχων του άρθρου 20 του ν. 4387/2016).

11. Ωστόσο, απαραδέκτως εισάγονται προς γνωμοδότηση οι λοιπές ρυθμίσεις, περί άρσης της απαγόρευσης, επί ποινή φυλάκισης ή χρηματικής ποινής, της απασχόλησης (με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, έργου ή εντολής) των εν αποστρατεία στελεχών των Ε.Δ. επί τριετία από την απομάκρυνσή τους από την υπηρεσία σε οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης και εκτέλεσης συμβάσεων, προκειμένου να απασχοληθούν στην ΕΑΒ Α.Ε. (πρώτο εδάφιο της παραγράφου 5) καθώς και οι ρυθμίσεις περί μισθολογικής κατάταξης και περαιτέρω καθορισμού της διάρκειας της απασχόλησης, των προσόντων και της διαδικασίας επιλογής αυτών με απόφαση του Δ.Σ. της ΕΑΒ Α.Ε., (περ. α' και τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 5), οι οποίες στερούνται, συνταξιοδοτικού περιεχομένου, κατά την έννοια των ανωτέρω. Περαιτέρω, οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν εισάγονται, ούτε με βάση τη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021, παραδεκτώς προς γνωμοδότηση, αφού δεν θεσπίζουν το πρώτον ουσιώδεις και μείζονες ως προς την έκταση και τη σημασία τους, μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο σύστημα ασφάλισης εν γένει ή σε επιμέρους κλάδους, τομείς ή λειτουργίες αυτού, ενώ από την εφαρμογή τους δεν προκύπτει ότι προκαλείται αποδεδειγμένα σημαντική δημοσιονομική επίπτωση στον κρατικό προϋπολογισμό ή στους προϋπολογισμούς του e-ΕΦΚΑ (βλ. πρακτικά της 17^{ης} Γεν. Συν. της Πλήρους Ολομ. ΕΛΣυν 19.9.2022, της 5^{ης} Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομ. ΕΛΣυν 22.11.2023

σκ. 5), ενόψει και των όσων αναφέρονται στην οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (βλ. σκ. 7 της παρούσας).

12. Περαιτέρω, δεδομένου ότι οι υπό γνωμοδότηση προτεινόμενες ρυθμίσεις της περίπτωσης β' της νέας παραγράφου 5 του άρθρου 8 του ν. 3978/2011 δεν έχουν περιληφθεί εισέτι σε κάποιο σχέδιο νόμου, επισημαίνεται ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις των διατάξεων του άρθρου 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, σύμφωνα με τις οποίες τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ. Πρακτικά της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31.3.2025, σκ. 3 με περαιτέρω παραπομπές). Κατ' ακολουθίαν, πρέπει το νομοθέτημα, εντός του οποίου θα περιληφθούν οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις, να συμμορφώνεται με τις ως άνω απαιτήσεις.

13. Όσον αφορά το δημοσιονομικό αποτύπωμα των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τα αναφερόμενα στην οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (σκέψη 7 της παρούσας) δεν προσδιορίζεται ούτε το συγκεκριμένο ύψος της δαπάνης που θα προκληθεί στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από τη μελλοντική καταβολή προσαυξημένων συντάξεων (λόγω καταβολής επιπλέον ασφαλιστικών εισφορών κατά το διάστημα απασχόλησης των εν αποστρατεία στρατιωτικών), ούτε ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη, ούτε εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή τους είναι εντός των πλαισίων των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026-2029, ενώ περαιτέρω αναφέρεται ότι θα προκύψουν έσοδα για τον προϋπολογισμό του εν λόγω φορέα από την καταβολή μη ανταποδοτικού τέλους και ασφαλιστικών εισφορών από τους απασχολούμενους εν αποστρατεία στρατιωτικούς για όσο διάστημα διαρκεί η απασχόλησή τους στην ΕΑΒ Α.Ε., τα οποία όμως επίσης δεν προσδιορίζονται. Εξάλλου, πέραν από τη μελλοντική επιβάρυνση του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ λόγω της καταβολής προσαυξημένων συντάξεων, ενδέχεται να συντρέχει και άμεση επιβάρυνση του προϋπολογισμού από την εφαρμογή της προτεινόμενης ρύθμισης σε περίπτωση ήδη απασχολούμενων στρατιωτικών συνταξιούχων στην ΕΑΒ Α.Ε., (βλ. ενδεικτικά μέλη Δ.Σ. της ως άνω εταιρείας, τα οποία εξαιρούνται από την εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 4 του ν. 3978/2011, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 103 του ν. 5079/2023, ή απασχολούμενοι συνταξιούχοι μετά την πάροδο της τριετίας από την αποχώρησή τους από τις Ε.Δ.), οι οποίοι υπό το ισχύον καθεστώς του άρθρου 20 παρ. 2 του ν.

4387/2016, υπόκεινται σε αναστολή της σύνταξής τους, εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το 62^ο έτος της ηλικίας τους. Ενόψει του ότι η Διοίκηση ενδείκνυται να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από την προς γνωμοδότηση ρύθμιση, λαμβάνοντας υπόψη τον σχετικό προγραμματισμό για την κάλυψη των αναγκών στελέχωσης της ΕΑΒ Α.Ε., ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της, κατ' εφαρμογή των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022 σκ. 12, 13), σε συνδυασμό με το ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνεται ο τρόπος που θα καλυφθεί η δαπάνη, ούτε βεβαιώνεται ότι είναι εντός των επιτρεπόμενων ορίων του ΠΔΠ, δεν πληρούνται σε απόλυτο βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 ε' του ν. 4270/2014 (βλ. Πρακτικά της 4^{ης} Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/27.9.2023 σκ. 8 όπου και περαιτέρω νομολογία).

Κατά τη γνώμη της Αντιπροέδρου Μαρίας Αθανασοπούλου, με την οποία συντάχθηκε και η Σύμβουλος Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, από την ερμηνεία του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος συνάγεται ότι η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επί συνταξιοδοτικής ρύθμισης, πριν οι συναρμόδιοι Υπουργοί την υποβάλλουν στη Βουλή, στοχεύει και στη διαφώτιση της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων. Η συνοδευούσα την εξεταζόμενη ρύθμιση εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων δεν επιτρέπει στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, λόγω της πρόδηλης μη χρήσης κατά τη διενέργειά της επιστημονικών μεθόδων για την παραγωγή ικανοποιητικών προβλέψεων, να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εισαγόμενης ρύθμισης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 2^η Ειδική Συνεδρίαση/25.5.2020, σκ. 17).

III. Ειδικές Παρατηρήσεις

14. Με τη προτεινόμενη ρύθμιση της περίπτωσης β της παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 3978/2011 τα εν αποστρατεία στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων που προσλαμβάνονται με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στην ΕΑΒ ΑΕ εξαιρούνται από την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, με την οποία αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξής τους, εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το 62^ο έτος της ηλικίας τους. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, δεν θα αναστέλλεται πλέον η καταβολή της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, στρατιωτικών εν αποστρατεία, οι οποίοι είναι εξουκειωμένοι με το αεροπορικό υλικό, τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και τις στρατιωτικές προδιαγραφές, προς ενθάρρυνση της απασχόλησής τους «σε συνδυασμό με την ανάγκη ενίσχυσης της Εθνικής Άμυνας και της Αμυντικής Βιομηχανίας ειδικότερα, αποκλειστικά και μόνο για την ΕΑΒ ΑΕ». Σύμφωνα με τα

όσα αναφέρονται στην εν λόγω αιτιολογική έκθεση, η ως άνω ρύθμιση παρίσταται δικαιολογημένη, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι στο παρόν στάδιο του αφηρημένου ελέγχου των εν λόγω διατάξεων, δεν προκύπτει καταφανώς αντίθεση αυτών προς διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος, ενόψει άλλωστε και του οριακού χαρακτήρα του δικαστικού ελέγχου στον οποίο υπόκεινται οι νομοθετικές επιλογές (βλ. Πρακτικά της 4^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29.6.2021). Επισημαίνεται πάντως ότι στην αιτιολογική έκθεση δεν διευκρινίζεται αν η ρύθμιση αφορά μόνο όσους πρόκειται να προσληφθούν εφεξής ή καταλαμβάνει και τους τυχόν ήδη απασχολούμενους συνταξιούχους στην ΕΑΒ Α.Ε., ενώ, περαιτέρω, υφίσταται αντίφαση σε όσα αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση, δεδομένου ότι η ρυθμιζόμενη εξαίρεση αποσκοπεί γενικότερα στην ενίσχυση της εθνικής άμυνας και της αμυντικής βιομηχανίας ενώ η προτεινόμενη ρύθμιση περιορίζεται αποκλειστικά στην ΕΑΒ Α.Ε. χωρίς να αιτιολογείται ειδικά γιατί αφορά αποκλειστικά μόνο τον συγκεκριμένο φορέα και δεν περιλαμβάνει και τους άλλους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που αφορούν στους τομείς της εθνικής άμυνας και της αμυντικής βιομηχανίας, γεγονός που μπορεί μεταγενέστερα να οδηγήσει σε ερμηνευτικά προβλήματα ή στην ανάγκη θέσπισης περαιτέρω τροποποιητικών διατάξεων.

Κατά την ειδικότερη γνώμη του Συμβούλου Δημητρίου Τσακανίκα, στο μέτρο που από την οικεία αιτιολογική έκθεση της διάταξης δεν αιτιολογείται ειδικά γιατί η εισαγόμενη με αυτήν ρύθμιση είναι εφαρμοστέα μόνο για την απασχόληση συνταξιούχων στρατιωτικών στην ΕΑΒ και όχι σε άλλους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που λειτουργούν επίσης χάριν της ενίσχυσης της αμυντικής βιομηχανίας και της εθνικής άμυνας γενικότερα, η άρση της προβλεπόμενης στο άρθρο 20 παρ. 2 του ν. 4387/2016 αναστολής καταβολής σύνταξης σε όσους εκ των ανωτέρω στρατιωτικών ηλικίας κάτω των 62 ετών ήδη απασχολούνται νομίμως ή πρόκειται να απασχοληθούν με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου μόνο στην ΕΑΒ ενδέχεται να εγείρει ζητήματα αντίθεσης στη θεσπιζόμενη στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, έναντι των στρατιωτικών που τελούν υπό τις ίδιες συνθήκες, ήτοι είναι συνταξιούχοι γήρατος εξ ιδίου δικαιώματος και ηλικίας κάτω των 62 ετών, και είτε ήδη εργάζονται είτε πρόκειται να προσληφθούν με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου σε φορείς Γενικής Κυβέρνησης με καταστατικούς σκοπούς και δραστηριότητες όμοιες με την ΕΑΒ.

15. Ενόψει των αρχών της καλής νομοθέτησης αλλά και των αρχών της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας θα ήταν ευκαίιο να τροποποιηθεί ωσαύτως και το άρθρο 20 του ν. 4387/2016, ώστε να εισαχθεί στο σχετικό νομοθέτημα η προτεινόμενη εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του ως άνω άρθρου.

16. Περαιτέρω, ενόψει της εξαίρεσης των ανωτέρω συνταξιούχων (στρατιωτικών Ε.Δ.), οι οποίοι προσλαμβάνονται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου

ορισμένου χρόνου στην ΕΑΒ Α.Ε., ήτοι σε φορέα εντασσόμενο στη Γενική Κυβέρνηση (βλ. σχετικό Μητρώο ΕΛΣΤΑΤ), από τον γενικό κανόνα περί αναστολής της καταβολής σύνταξης σε συνταξιούχους, ηλικίας κάτω του ορίου των 62 ετών, που απασχολούνται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, επισημαίνεται ότι για λόγους σαφήνειας και προς αποφυγή ερμηνευτικών δυσχερειών προτείνεται με τη σχετική ρύθμιση να γίνει ρητή παραπομπή στις λοιπές ρυθμίσεις του άρθρου 20, οι οποίες πλέον θα είναι, σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση και στην έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (βλ. σκ. 6 και 7 της παρούσας), εφαρμοστέες στους ανωτέρω συνταξιούχους, όπως ενδεικτικά οι διατάξεις της παραγράφου 3 με την οποία ορίζεται ότι για τους απασχολούμενους συνταξιούχους προβλέπεται καταβολή ασφαλιστικών εισφορών και πόρου μη ανταποδοτικού χαρακτήρα και με μνεία σε ποια υποπερίπτωση της παραγράφου αυτής εντάσσονται οι απασχολούμενοι στην ΕΑΒ Α.Ε. συνταξιούχοι ή οι διατάξεις της παραγράφου 7 περί υπολογισμού του χρόνου ασφάλισης για την προσαύξηση των καταβαλλόμενων συντάξεων.

IV. Καταληκτική Παρατήρηση

17. Ανεξαρτήτως των όσων διαλαμβάνονται ανωτέρω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η θέσπιση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων με τρόπο αποσπασματικό (βλ. πρακτικά 3^{ης} Ειδ. Συν. Μείζονος Ολομέλειας 3.4.2023) δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, ούτε διασφαλίζει τη τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου όπως η δημοσιονομική βιωσιμότητα ή η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων, όπως στην περίπτωση συνταξιούχων, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 62^ο έτος της ηλικίας τους και απασχολούνται ή πρόκειται να απασχοληθούν με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου σε έτερους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που ομοίως δραστηριοποιούνται στους τομείς της εθνικής άμυνας και της αμυντικής βιομηχανίας.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, η οποία διεξήχθη με τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

